

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึง กิจกรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หลักสูตรกิจกรรมยุวกาชาด หลักสูตรกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ บทบาทของบุคลากรในโรงเรียนตามแนวดำเนินการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ การจัดกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ประกอบด้วย การเตรียมการจัดกิจกรรมบังคับ การดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับ การประเมินผลการจัดกิจกรรมบังคับ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กิจกรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรได้กำหนดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมภาคเรียนละ 5 คาบต่อสัปดาห์ โดยแยกประเภทดังนี้

1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาลังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแบ่งเป็น
  - 1.1 กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้นำเพื่อประโยชน์ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค
  - 1.2 กิจกรรมอื่น ๆ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค
2. กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค (กระทรวงศึกษาธิการ 2533 ง)

หลักสูตรกิจกรรมบังคับ

กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมยุวกาชาด และกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งฝึกอบรมบ่มนิสัยให้ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นพลเมืองดีตามจารีตประเพณีของชาติบ้านเมือง ตามอุดมคติ อุดมการณ์ ของลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ โดยดำเนินการจัดกิจกรรม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ กองยุวกาชาด และสมาคมผู้นำเพื่อประโยชน์

กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคม ให้มีความเจริญก้าวหน้า ความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามคำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ได้
2. มีทักษะการสังเกต จดจำ การใช้มือ เครื่องมือ การแก้ปัญหา และทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกล้าหาญ อดทน เชื่อมั่นในตนเอง มีระเบียบวินัย มีความสามัคคี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเสียสละ บำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สร้างสรรค์งานฝีมือ สนใจและพัฒนาเรื่องของธรรมชาติ

คำอธิบาย

เปิดประชุมกอง ดำเนินการตามกระบวนการลูกเสือ และจัดกิจกรรม โดยให้ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมตามฐานโดยเน้นระบบหมู่ สรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม ปิดการประชุมกองในเรื่อง

1. เครื่องหมายลูกเสือโลก (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)
  - 1.1 กิจกรรมของคณะลูกเสือแห่งชาติ และลูกเสือโลก บทบาทของตนเองในฐานะลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่
  - 1.2 คำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่
  - 1.3 ระเบียบแถว
  - 1.4 การใช้ชีวิตกลางแจ้ง
  - 1.5 การผูกเงื่อน และประโยชน์ของเงื่อน
  - 1.6 การปฐมพยาบาล
  - 1.7 ความปลอดภัยทั่วไป

หมายเหตุ ผู้เรียนจะได้เครื่องหมายลูกเสือโลก เมื่อเรียนและสอบผ่านทั้ง 7 รายวิชา

2. เครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)
  - 2.1 การเดินทางสำรวจ
  - 2.2 บริการ
  - 2.3 หน้าที่พลเมือง
  - 2.4 สิ่งแวดล้อม
  - 2.5 การแสดงออกทางศิลปะ
  - 2.6 สมรรถภาพทางกาย
  - 2.7 อุดมคติ
  - 2.8 กิจกรรมที่สนใจเป็นพิเศษ

หมายเหตุ ผู้เรียนจะได้เครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษต้อง

  - ได้เครื่องหมายลูกเสือโลก
  - เรียนและสอบได้วิชาข้อ 1 และข้อ 2 และต้องเลือกเรียน และสอบผ่านอีก 3 วิชา จาก 6 วิชา
  - ผ่านการฝึกอบรมวิชาความคิดริเริ่ม (การเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรม) ด้วย

3. เครื่องหมายลูกเสือหลวง (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)
  - 3.1 การเดินทางสำรวจ
  - 3.2 บริการ
  - 3.3 หน้าที่พลเมือง

- 3.4 สิ่งแวดล้อม
- 3.5 การแสดงออกทางศิลปะ
- 3.6 สมรรถภาพทางกาย
- 3.7 อุดมคติ
- 3.8 กิจกรรมที่สนใจเป็นพิเศษ

หมายเหตุ ผู้เรียนจะได้เครื่องหมายลูกเสือหลวงต้อง

- ได้เครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ
- เรียนและสอบได้วิชาพื้นฐานอีก 3 วิชาที่ไม่ซ้ำกับในชั้น ม.2
- สอบได้วิชาบริการ และวิชาพื้นฐานอีก 3 วิชาในระดับลูกเสือหลวง
- ผ่านการฝึกอบรมวิชาการเป็นผู้นำ ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีนิสัยการพิจารณา สังเกต จดจำ ทดลอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย ฟังตนเอง มีสมรรถภาพทางกาย จิตใจเข้มแข็ง ช่วยเหลือชุมชน ทำงานและอยู่ร่วมกับสังคมได้

สำหรับวิชาพิเศษ ให้ใช้ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครองหลักสูตร และวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2528 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ค)

กิจกรรมยวกาชาติ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ปฏิบัติตามคำปฏิญาณของยวกาชาติได้
2. เพื่อให้ปฏิบัติตามหลักการกาชาดได้
3. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ
4. เพื่อให้มีความเสียสละ ขยันหมั่นเพียร ชื่อสัตย์ ประหยัด อุดทน และมีระเบียบวินัย

5. เพื่อให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
6. เพื่อให้ช่วยเหลือชุมชน และอยู่ร่วมกับสังคมได้
7. เพื่อให้มีความเมตตากรุณา และมีไมตรีจิตต่อเพื่อร่วมโลก

คำอธิบาย

เปิดการเรียนการสอน ดำเนินการตามกระบวนการของสุขภาพ และจัดกิจกรรมโดยให้ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมตามฐานโดยเน้นระบบหน่วยสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม เปิดการเรียนการสอนในเรื่อง

1. การกาชาด
2. เคหพยาบาล
3. บำเพ็ญประโยชน์
4. ระเบียบแถว
5. การผูกเงื่อน และประโยชน์ของเงื่อน
6. การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. การใช้ชีวิตกลางแจ้ง
8. การเดินทางสำรวจ

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามคำปฏิญาณ และหลักการของกาชาด มีความซื่อสัตย์ อุตุน มีระเบียบวินัย และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติงานตามแผนที่ได้รับมอบหมาย รักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและผู้อื่น

กิจกรรมพิเศษ

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
2. ว่ายนํ้า
3. มารยาทสังคม
4. พี่เลี้ยงเด็ก
5. วางแผนครอบครัว
6. ฝึกบริหารจิต

7. พัฒนาบุคลิกภาพ
8. ทักษะในครอบครัว
9. ผจญภัย
10. บุกเบิก
11. การอยู่ค่าย
12. การเดินทางไกล

หมายเหตุ สมาชิกเยาวชนอาจเลือกกิจกรรมพิเศษเพิ่มเติมเพื่อรับเครื่องหมายคุณวุฒิอีกได้ตามความเหมาะสม ระดับชั้นละไม่เกิน 3 กิจกรรม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถเรียนกิจกรรมพิเศษที่เหลือได้ทั้งหมด (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ข)

กิจกรรมผู้นำหญิงประโยชน์

การฝึกผู้นำหญิงประโยชน์ในโรงเรียนได้ยึดหลักที่ผู้ก่อตั้งวางไว้ คือ คำปฏิญาณ และกฎ เป็นแนวทางในการฝึกโดยหลักสูตรแบ่งตามกลุ่มอายุเป็น 3 รุ่น คือ

1. รุ่นนกสีฟ้า (Blue Birds) สมาชิกที่มีอายุระหว่าง 7-11 ปี ฝึกให้รู้จักช่วยตนเองและคนในบ้าน
2. รุ่นกลาง (Girl Guides) สมาชิกที่มีอายุระหว่าง 11-15 ปี ฝึกให้ช่วยตนเอง คนในบ้านและชุมชน
3. รุ่นใหญ่ (Senior Guides) สมาชิกที่มีอายุระหว่าง 16-20 ปี ฝึกให้บำเพ็ญประโยชน์ และเผยแพร่กิจการสู่ชุมชน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ปฏิบัติตามคำปฏิญาณ กฎ คติพจน์ และคำขวัญของผู้นำหญิงประโยชน์
2. เพื่อให้มีนิสัยในการบำเพ็ญประโยชน์
3. เพื่อให้เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่ดีงาม และเป็นพลเมืองดี
4. เพื่อให้อนุรักษ์ และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม
5. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

6. เพื่อให้มีความรับผิดชอบสามารถช่วยเหลือชุมชน และอยู่ร่วมกับสังคมได้
7. เพื่อให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยฝีมือตนเอง

เอง

คำอธิบาย

เปิดการชุมนุมผู้นำเพื่อประโยชน์ ดำเนินการตามกระบวนการของผู้นำเพื่อประโยชน์ และจัดกิจกรรม โดยให้ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมตามฐาน โดยเน้นระบบหมู่ สรุปลงการปฏิบัติกิจกรรม ปิดการประชุมในเรื่อง

1. ผู้นำเพื่อประโยชน์รุ่นกลางระดับ 1 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)

บังคับ

- 1.1 ความรู้เกี่ยวกับกิจการบำเพ็ญประโยชน์
- 1.2 การเป็นพลเมืองดี
- เลือก ให้เลือก 1 หัวข้อ
- 1.3 วิชาชีพและการดูแลบ้าน
- 1.4 ศิลปการป้องกันตัว
- 1.5 การปลูกไม้ดอก

2. ผู้นำเพื่อประโยชน์รุ่นกลางระดับ 2 (มัธยมศึกษาปีที่ 2)

บังคับ

- 2.1 ความรู้เกี่ยวกับกิจการบำเพ็ญประโยชน์
- 2.2 สุขภาพส่วนตัวและชุมชน
- 2.3 มรรยาทของกลุ่มสตรีวัยรุ่น
- 2.4 ความรู้เรื่องค่ายพักแรม
- เลือก ให้เลือก 1 หัวข้อ
- 2.5 การปลูกผักสวนครัว หรือปลูกต้นไม้
- 2.6 การเลี้ยงสัตว์ปีก

3. ผู้นำเพื่อประโยชน์รุ่นกลางระดับ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 3)

บังคับ

- 3.1 ความรู้เกี่ยวกับกิจการบำเพ็ญประโยชน์

- 3.2 การปฐมพยาบาล และการเคหะพยาบาล
- 3.3 การอยู่ค่ายพักแรม
- 3.4 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลบ้านเรือน
เลือก ให้เลือก 1 หัวข้อ
- 3.5 การตัดเย็บเสื้อผ้า
- 3.6 หัตถกรรมพื้นบ้าน

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความคิดริเริ่ม พึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น และปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ให้สมาชิกได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนสนใจและถนัด เพื่อรับเครื่องหมายแสดงความสามารถพิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ก)

แนวดำเนินการในการจัดกิจกรรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวดำเนินการในการจัดกิจกรรมไว้ว่า โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกได้กว้างขวางตามความถนัด และความสนใจของนักเรียนจริง ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน เช่น บุคลากร สถานที่ และงบประมาณ เป็นต้น ในการจัดระบบงานให้มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญที่สุดคือ บุคลากร ซึ่งจะต้องประกอบด้วยหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดกิจกรรม และครูที่ปรึกษากิจกรรม ซึ่งต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด จึงควรมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ชัดเจน บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมมีดังนี้

บทบาทและความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม

ผู้บริหาร

มีบทบาทและความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมดังนี้

1. กำหนดระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดกิจกรรมฯ
2. กำหนดกิจกรรมให้อยู่ในสายงานวิชาการของโรงเรียน และกำหนดให้

ครูทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษากิจกรรมคนละอย่างน้อย 1 กิจกรรม

3. จัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมให้
4. จัดอาคารสถานที่ที่เหมาะสมให้
5. ติดตามดูแลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ
6. ในกรณีที่มีกิจกรรมรักษาดินแดน จัดให้ครูที่ปรึกษาฝึกนักศึกษาวิชาทหารตามหลักสูตรของกรมรักษาดินแดน
7. รายงานการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ในแต่ละภาคเรียนให้เจ้าสังกัดทราบ
8. สนับสนุนการจัดประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูที่ปรึกษากิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด

หัวหน้าหมวดกิจกรรม

มีบทบาทและควมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมดังนี้

1. สืบรวจข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและความถนัดของบุคลากร
2. สืบรวจความต้องการและจำนวนนักเรียนที่จะเลือกเรียนกิจกรรมต่าง ๆ
3. ทำโครงการจัดกิจกรรมตลอดภาคเรียน
4. เสนอแผนการจัดประชุมสัมมนาครูที่ปรึกษากิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการจัดและแนวดำเนินการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
5. เสนอแผนในการจัดประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรมเพื่อปรึกษาหารือในระหว่างการจัดกิจกรรมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
6. งบประมาณการใช้จ่ายเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมตลอดปีการศึกษา
7. เสนอขออนุมัติโครงการจัดกิจกรรม
8. แจ้งให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียนทราบถึงรายการกิจกรรมที่จะจัดในแต่ละภาคเรียน
9. กำหนดระยะเวลา และสถานที่สำหรับการสมัครเข้าร่วมกิจกรรม
10. พิจารณาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมซึ่งครูที่ปรึกษากิจกรรมส่งมาเพื่อขออนุมัติ
11. ควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรมทุกรายการให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน/สถานศึกษา
12. รวบรวมผลการประเมินการจัดกิจกรรมทุกรายการเสนองานวัดผลของ

โรงเรียน

13. เป็นที่ปรึกษาของครูที่ปรึกษากิจกรรมและจัดประชุมปรึกษาหารือเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม

ครูที่ปรึกษากิจกรรม

รายละเอียดของการปฏิบัติงานดังนี้

1. จัดทำแผนการจัดกิจกรรม เพื่อส่งให้หัวหน้าหมวดกิจกรรม
2. ร่วมประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรม ตามแผนงานที่หัวหน้าหมวดกิจกรรมกำหนด
3. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายและแนวการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม
4. ดำเนินการรับสมัคร
5. ประชุมนิเทศสมาชิกเกี่ยวกับข้อปฏิบัติของการเข้าร่วมกิจกรรม
6. จัดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการ
7. วางแผนการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมร่วมกับสมาชิก เพื่อเสนอขออนุมัติต่อหัวหน้าหมวดกิจกรรม
8. เป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือแนะนำ และร่วมทำกิจกรรมกับสมาชิกอย่างใกล้ชิด
9. บันทึกผลการประเมิน (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ง)

การจัดกิจกรรมบังคับในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การเตรียมการจัดกิจกรรมบังคับ

นโยบายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้กล่าวถึงแนวนโยบายการศึกษาของรัฐบาลเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม สภาพแวดล้อม และกิจกรรมเยาวชนไว้ดังนี้

ข้อ 50. รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง และก่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่า

ของศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม ศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามรวมทั้งสถานที่ และวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์

ข้อ 51. รัฐพึงจัดการพลศึกษาในทุกระดับการศึกษา และพึงจัดให้แก่ประชาชนทั่วไปเพื่อเสริมสร้างและให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของการกีฬา สุขภาพ อนามัย และกิจกรรมการพักผ่อน

ข้อ 52. รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างและก่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่าและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม ตลอดจนเข้าใจในเรื่องประชากรศึกษา

ข้อ 53. รัฐพึงสนับสนุนกิจกรรมเยาวชน และจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีบุคลิกภาพที่ดี มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ยึดมั่น ร่วมมือกันดำรงรักษาและปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2520)

จุดประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน

ระดับ นิลพังงา (2524) กล่าวถึงจุดประสงค์ของกิจกรรมนักเรียนในด้านการสนองความต้องการของนักเรียนตามวุฒิภาวะ และช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งสามารถปรับประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย ซึ่งจุดประสงค์ดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยา
2. เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้ดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
3. เพื่อเสริมสร้างการรู้จักนำตนเอง และบังคับตนเองได้
4. เพื่อสำรวจ พัฒนาความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล
5. เพื่ออบรม และสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดีมีศีลธรรมดี
6. เพื่อชักจูง และแนะนำเด็กให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
7. เพื่อให้เด็กสนใจกิจกรรมของโรงเรียนให้มากขึ้น
8. เพื่อช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยให้บริการวัตถุประสงค์ทางการศึกษา

อย่างแท้จริง

9. เพื่อก่อให้เกิดวินัยที่ดี ส่งเสริมให้เคารพข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคมที่ตนอยู่และวางตนดีในสังคม

10. เพื่อสอนให้มีการร่วมมือกันในสังคม
11. ในด้านการปรับตัวของนักเรียน ทำให้รู้จักวิธีทำงานเป็นกลุ่ม
12. เพื่อทำให้เด็กมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
13. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครู-อาจารย์ และนักเรียน
14. เพื่อเตรียมตัวให้เด็กเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2528) กล่าวถึงการเรียนการสอนกับกิจกรรมนักเรียนสรุปได้ดังนี้

โรงเรียนเป็นสถานที่ให้การศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครู แต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถช่วยพัฒนาเด็กนักเรียนให้สมบูรณ์ได้ กิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ จึงมีความสำคัญพอ ๆ กับการเรียนการสอน เพื่อที่จะเป็นการเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นการตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน เป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ และเป็นประโยชน์ทางการบริหารโรงเรียน ซึ่งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียนมีดังนี้

1. เป็นการเตรียมนักเรียนให้อยู่ในสังคมประชาธิปไตย
2. ส่งเสริมให้ความสนใจของนักเรียนได้รับการตอบสนอง
3. เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรมีความสมบูรณ์ขึ้น
4. ช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัด ความสนใจ ความสามารถของตนเอง
5. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนได้ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการทำงาน

เป็นหมู่คณะ

6. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะมีโอกาสทำกิจกรรมด้วยตนเอง และได้แสดงความสามารถให้เป็นที่ยอมรับในการจัดกิจกรรมนักเรียน

7. เพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยให้นักเรียน
8. เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ให้นักเรียนมีความรักในสถาบัน และ

ภูมิใจในสถาบัน

9. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดี
10. เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับ

นักเรียน และโรงเรียนกับชุมชน

11. สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมในโรงเรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2533 ง) - ยังได้กำหนดจุดประสงค์การจัดกิจกรรมในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่าง ๆ
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้
3. เพื่อเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

การจัดบุคลากร

การวางแผนการใช้บุคลากร

สมาน รังสิโยภุชฎ์ (2526) กล่าวถึงการวางแผนการใช้บุคลากร หรือกำลังคนว่า เป็นการวางแผนเพื่อให้มีการใช้กำลังคนที่มีอยู่ในหน่วยงานให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยจัดดำเนินการดังนี้

1. ลสำรวจและประเมินความรู้ความสามารถของกำลังคนที่มีอยู่
2. พัฒนา หรือฝึกอบรมกำลังคนที่มีอยู่ให้มีสมรรถภาพสูงสุด
3. ใช้กำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละคน

การจัดครูเข้าสอน

กิติมา ปรีดีติลล (2532) กล่าวถึงการจัดครูเข้าสอนไว้ดังนี้

การจัดครูเข้าสอน เป็นหน้าที่อันสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะรู้จักเลือกจัดครูผู้สอนได้เหมาะสมกับแต่ละวิชา แต่ละระดับชั้น และความสามารถของผู้เรียน นอกจากผู้สอนจะมีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอนแล้ว เทคนิคการสอนก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องติดตามดูอย่างใกล้ชิด ตลอดจนความสามารถในการปกครองดูแลเด็กให้อยู่ในกรอบหรือแนวทางที่ต้องการ ดังนั้นหน้าที่อันสำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารก็คือสามารถเลือกและจัดครูเข้าสอนได้ผลตามที่ตั้งความหวังไว้

กรมสามัญศึกษา ยังได้ให้หลักในการจัดครูเข้าสอนไว้สรุปได้ดังนี้

1. สักรวความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียน
  2. กำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้สอนรายวิชาในแผนการเรียน
  3. จัดตามความถนัดของครูผู้สอน คือจัดตามวิชาเอก วิชาโทที่เรียนมา จัดตามวิชาที่ครูมีความสนใจ หรือวิชาที่ครูมีประสบการณ์มาก่อน
  4. การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู โดยการจัดครูคนเดียวให้สามารถสอนได้หลายวิชา และจัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอนช่วยฝ่ายปฏิบัติการ และจัดคาบเรียนให้ตรงกัน
  5. การจัดบุคลากรภายนอกมาช่วยสอนในโรงเรียน
  6. การจัดครูสอนแทนเมื่อครูไม่มาทำการสอน
  7. การให้เงินบำรุงการศึกษาจ้างครูสอน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู
- (กรมสามัญศึกษา, 2526)

การจัดงบประมาณ

งบประมาณในการจัดกิจกรรม อาจได้มาจากเงินประเภทต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียน หรือสถานศึกษาจัดสรรมาให้คือ

1. เงินบำรุงการศึกษา
2. เงินบริจาคเพื่อวัตถุประสงค์
3. เงินสนับสนุนจากหน่วยงานของโรงเรียน เช่น สหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียน สวัสดิการของโรงเรียน เป็นต้น
4. เงินสนับสนุนจากหน่วยงานนอกโรงเรียน เช่น สมาคมศิษย์เก่าของโรงเรียน สมาคมผู้ปกครองและครู (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ง)

การจัดการด้านการเงิน เป็นสิ่งแน่นอนที่การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนหนึ่ง เงินจำนวนนี้ควรจะเป็นเงินที่ชุมนุมจัดหามาเอง โดยความร่วมมือของสมาชิก เพรียญกิจจะมีหน้าที่คอยดูแลควบคุมทางด้านการเงิน ให้เกิดประโยชน์อย่างซื่อสัตย์ วิธีที่สามารถหาเงินรายได้ ได้แก่

1. การเก็บบัตรในการเข้าชมกิจกรรม เช่น ละคร ดนตรี ใ้ว่าทิ
2. ตั้งร้านขายของในโรงเรียน
3. ขายของพิเศษที่จัดทำขึ้นเช่น การ์ดอวยพร สติกเกอร์
4. ขอบริจาคจากสมาชิก และผู้มีศรัทธา (ประดับ นิลนังงา, 2524)

นอกจากนี้ เกี่ยวกับด้านการเงินของการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2532 ในข้อ 4.10 ว่า "ให้สถานศึกษาควบคุมเรื่องการจ่ายเงิน หรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัด และเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อความมั่นคง และปลอดภัยของชาติ

ในการเตรียมการเพื่อการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น จำเป็นจะต้องมีการวางแผนให้รอบคอบ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพข้อเท็จจริง กำหนดนโยบาย จุดประสงค์ หรือความมุ่งหมาย วิธีดำเนินการไว้ให้ชัดเจน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป ขอบเขต แนวทางการปฏิบัติ และจุดมุ่งหมายเฉพาะแต่ละกิจกรรม ในการเตรียมการจัดกิจกรรมนั้น นอกจากจะเตรียมการเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ การจัดบุคลากรรับผิดชอบและงบประมาณที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมแล้ว ส่วนประกอบสำคัญในอันที่จะทำให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ วัสดุหลักสูตร ซึ่งอาจได้แก่ เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร และสื่อการสอน

การจัดวัสดุหลักสูตร

ชำระค์ บัวศรี (2531) กล่าวถึงวัสดุหลักสูตรว่า "วัสดุหลักสูตรหมายถึง สิ่งที่มีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรได้จัดทำหรือจัดหามา เพื่อช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ" และได้กล่าวถึงประเภทของวัสดุหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

วัสดุหลายประเภทได้แก่ สิ่งพิมพ์ เช่น คู่มือหลักสูตร คำแนะนำในการสอน คู่มือการประเมินผลการเรียนรู้ วัสดุหลักสูตรนอกจากนี้ยังอาจเป็นในรูปของแผนภาพ แผนภูมิ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกเสียงและภาพ สไลด์ และภาพยนตร์ สิ่งสำคัญก็คือไม่ว่าจะอยู่ในประเภทใดวัสดุหลักสูตรนั้น ๆ จะต้องมีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน คือ ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการใช้หลักสูตรดีขึ้น

พจน์ หันนาคินทร์ (2524) กล่าวถึงความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดหาวัสดุหลักสูตร และเอกสารประกอบการเรียนการสอนไว้สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบด้านวิชาการ งานหนึ่งคือด้านการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การใช้หลักสูตร และการประเมินผลนักเรียน ได้แก่การจัดหา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพื่อความสะดวกแก่การค้นคว้าของครู เช่น ตัวหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกหัด และหนังสือประกอบการสอนหรือเอกสารวิชาการทางวิชาชีพ การพยายามปรับปรุงประมวลการสอน โครงการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การจัดการประเมินผลการเรียนของนักเรียน การจัดหาวิทยากรท้องถิ่นหรือแหล่งความรู้ในท้องถิ่น

สำหรับเอกสารประกอบหลักสูตรนั้น อเนก รัตน์ปิยะภากรณ์ (2528) ได้แบ่งเอกสารประกอบหลักสูตรเป็น 3 ประเภทคือ

1. เอกสารแนะนำหลักสูตร เช่น คู่มือครู คู่มือการสอน คู่มืออบรม
2. ประมวลการสอน
3. เอกสารเกี่ยวกับการวัด เช่น เครื่องมือวัดผล คู่มือประเมินผล

ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำฟื้นฟูประโยชน์ ครูสามารถใช้คู่มือการจัดกิจกรรมของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่กรมวิชาการ กรมพลศึกษา และสมาคมผู้นำฟื้นฟูประโยชน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ร่วมกันจัดทำขึ้น และให้หนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ตามรายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ที่กรมวิชาการจัดทำ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 จ)

สื่อการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวว่า "สื่อการสอน คือวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูและนักเรียนจะต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้น และจัดหาไว้ให้เรียบร้อย"

ลัดดา ศุภปริดี (2522) ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง "ตัวกลางที่ใช้ในขบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลดีตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน"

กรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 จ) กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) สรุปได้ว่า

หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มุ่งให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการด้านสติปัญญา สุขภาพกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนรู้เนื้อหาการใช้สื่อการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ ครูจำเป็นต้องวางแผนการเรียนการสอนให้ชัดเจน พิจารณาว่าจะมีขั้นตอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร ใช้สื่ออย่างไร และเมื่อให้แล้วจะเกิดผลต่อการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง ซึ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนมีดังนี้

1. เอกสารหลักสูตรและเอกสารชี้แจงแนวปฏิบัติตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง เช่น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คู่มือหลักสูตร คู่มือการสอน แนวการสอน คู่มือประเมินผลการเรียน คู่มือการจัดบริการแนะแนว เอกสารนโยบายการใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และแนวการใช้สื่อการเรียนการสอน คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2. หนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เช่น คู่มือครู คู่มือการสอน เอกสารเสริมความรู้สำหรับครู หนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ ซึ่งได้แก่หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออุทิศ หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ยังรวมแบบฝึกหัดด้วย

3. สื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุทัศน์ แผ่นภาพ แผนภูมิ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และสิ่งที่มีช่วยได้มากคือสภาพแวดล้อม เช่น สถานที่ และวัตถุที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เหตุการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชุมชน แหล่งความรู้ที่แวดล้อมตัวครูและนักเรียน ข่าวสาร ซึ่งจะทำให้เห็นความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน และทันต่อเหตุการณ์

บทบาทของครูในการเลือกสื่อการเรียนการสอน

ในการวางแผนการเรียนการสอนนั้น การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งครูผู้สอนอาจพิจารณาปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร
2. ศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้
4. ประเมินผลสื่อการเรียนการสอน

กัญญา สาคร (2516) ยังได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ

1. วัสดุลายเส้น ได้แก่ กระดาษดำ แผนที่ แผนภูมิ แผ่นภาพ
2. วัสดุมีทรง ได้แก่ วัสดุจำลอง ของตัวอย่าง ของจริง และนิทรรศน์

โรงเรียน

3. โสตวัสดุ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง แผ่นเสียง เครื่องอัดเสียง วิทยุ
4. ภาพนิ่ง ได้แก่ รูปภาพ ภาพเขียน ภาพถ่าย ฟิล์มสตริปส์
5. กิจกรรม ได้แก่ การแสดงนิทรรศการ การสาธิต การทดลอง
6. หนังสือ

การมีสื่อการเรียนการสอนที่ดีและพร้อมแล้วนั้นยังไม่พอเพียง ยังต้องมีการจัดการใช้สื่อการเรียนการสอนเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้จักบำรุงรักษา ให้อยู่ในสภาพที่ดี และใช้ประโยชน์ได้อยู่เสมอ มีผู้เสนอแนวทางการจัดสื่อการสอนในโรงเรียนไว้ดังนี้

กิตติมา ประติติติก (2532) เสนอแนวทางการจัดสื่อการสอนในโรงเรียนให้ได้ผลดีว่าควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควรจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการสอน เพื่อช่วยในการจัดหา และให้ความสะดวกในการใช้
2. แบ่งสื่อเป็นประเภท ๆ และเป็นรายวิชา เพื่อสะดวกแก่การใช้
3. จัดหาสื่อที่ทันสมัย และปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ใช้ได้
4. สำรวจ วิเคราะห์ความต้องการสื่อการสอนของรายวิชาต่าง ๆ
5. ฝึกอบรมครูให้มีความรู้ ทักษะในการใช้ รักษา และซ่อมแซม
6. กระตุ้นให้ครูและนักเรียนสนใจการใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอนได้มากขึ้น
7. สถานที่ควรจัดให้เพียงพอกับประเภทของสื่อ
8. ควรจะมีสื่อทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ วัสดุและสื่อที่เป็นเทคนิค วิธีการ
9. ควรมีบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการจัดหา และบริการให้มีประสิทธิภาพ
10. จัดสอนให้รู้จักทำสื่อการสอนประเภทที่สามารถทำขึ้นเองได้

การจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

"กิจกรรม" ที่กำหนดในโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันของนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสนใจและความถนัด มีใช้เป็นกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนในการเรียนวิชาต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนต้องเรียนและสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ทว่าเป็นการประกอบกิจกรรมร่วมกันโดยนักเรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา อันจะเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสติปัญญาและลักษณะนิสัยอันดีงามแก่นักเรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติสืบไปภายภาคหน้า นอกจากเป็นแหล่งให้ความรู้แล้ว โรงเรียนยังเป็นที่รวมของเด็กในวัยที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เด็กที่กำลังจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความต้องการเพื่อนที่จะรวมกลุ่มทำตามกลุ่ม โรงเรียนจึงต้องสนองความต้องการนี้ และใช้โอกาสนี้หล่อหลอมปรุงแต่งเด็กให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง

งานของผู้บริหารเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ การจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ ความถนัด หรือความต้องการ การส่งเสริมนักเรียนในด้านวิชาการ การจัดบริการห้องสมุด และแหล่งสำหรับบริการด้านวิชาการ

ลักษณะของการจัดชั้นเรียน

1. การจัดชั้นเรียนช่วยนักเรียนที่บกพร่องบางเรื่อง เช่น การอ่าน ให้สามารถอ่านได้ดีขึ้น
2. การจัดชั้นช่วยนักเรียนที่ฉลาดเป็นพิเศษ เพื่อส่งเสริมให้เรียนได้มากไปได้เร็วขึ้น
3. การจัดชั้นเรียนเพื่อสนองความต้องการ หรือความสนใจเป็นพิเศษของนักเรียน ซึ่งตามปกติจะจัดกันในรูปวิชาเลือก (พนัส หันนาคินทร์, 2524)

การจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบังคับ ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมยุวภาษา และกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จึงมีลักษณะเป็นการจัดเพื่อสนองความต้องการหรือความสนใจเป็นพิเศษของนักเรียน

การจัดสถานที่

สถานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในอันที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมยุวภาษา และกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มีเนื้อหาวิชาและกิจกรรมที่ต้องดำเนินทั้งในชั้นเรียนและกิจกรรมภาคสนาม เช่น การฝึกกระเบียดแถว ซึ่งต้องอาศัยสถานที่นอกเหนือจากในชั้นเรียน ผู้บริหารมีหน้าที่ในการบริหารการใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เกี่ยวกับการพิจารณาองค์ประกอบของสถานที่นั้น ปรินญา อังคสิงห์ (2521) เสนอไว้ว่าควรพิจารณาในเรื่องความเพียงพอ เช่น มีเนื้อที่เพียงพอหรือไม่ ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดกิจกรรม เช่น จัดกิจกรรมได้ง่ายเมื่อมีการดัดแปลงความปลอดภัยของสถานที่ เช่น พื้นมีลักษณะไม่ลื่น อาคารมีความมั่นคง มีสิ่งแวดล้อมถูกสุขลักษณะ ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายเดินทางของนักเรียน ความยืดหยุ่นของ

สถานที่สามารถจัดใช้กิจกรรมได้หลายอย่างให้มีบริเวณที่ใช้ได้มากที่สุด

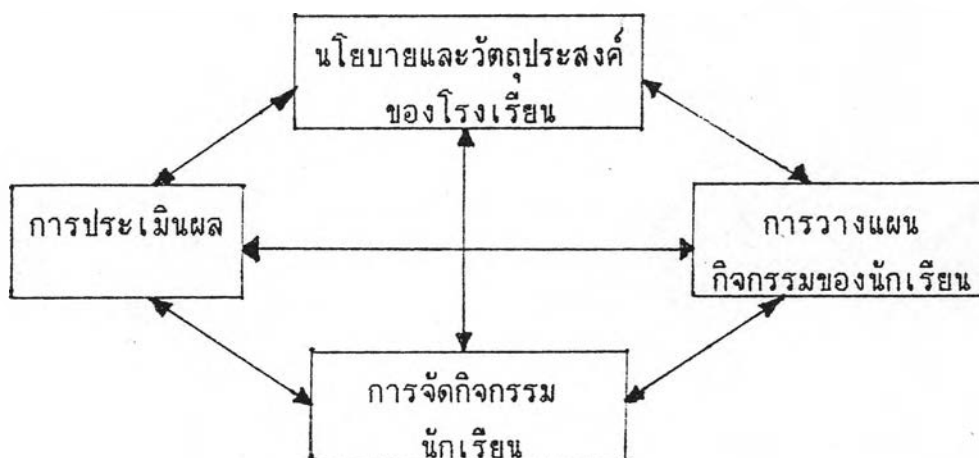
การประเมินผล

องค์ประกอบในการประเมิน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2528) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า "การประเมินผลกิจกรรมนักเรียนแต่ละประเภทย่อมมีความแตกต่างกันไป ขึ้นกับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมนั้น ๆ" และกล่าวถึงองค์ประกอบในการประเมินไว้ ดังนี้ว่าการประเมินผลอาจประเมินองค์ประกอบได้ 4 ด้านดังนี้

1. นโยบายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน
2. การวางแผนการจัดกิจกรรมของนักเรียน
3. การจัดกิจกรรมของนักเรียน
4. การประเมินผลการจัดกิจกรรมของนักเรียนแต่ละประเภท

การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมของนักเรียน เพราะนโยบายจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของกิจกรรมนักเรียน ดังแผนภูมิ

เทคนิควิธีการประเมิน

ชวาล แพร์ตกุล (2516) เสนอเทคนิควิธีการวัดผลไว้ 10 วิธีดังนี้

1. การทดสอบ
2. การจัดอันดับคุณภาพ
3. แบบสอบถามและแบบสำรวจต่าง ๆ
4. การสังเกต
5. การสัมภาษณ์
6. การบันทึกย่อและระเบียบสละสม
7. สังคมมิติ
8. การให้ปฏิบัติและการนำไปใช้
9. การศึกษารายบุคคล
10. การให้สร้างจินตนาการ

การประเมินผลกิจกรรม

สำหรับการประเมินผลกิจกรรมตามหลักสูตรมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2532 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ อนุมัติการจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในข้อ 11.1.2 ว่าผู้เรียนที่จะได้รับการพิจารณา อนุมัติให้จบหลักสูตร ต้องเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัด กิจกรรมของแต่ละภาคเรียน และต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมตามที่กำหนด

การประเมินมี 2 ลักษณะคือ

1. ประเมินผลเพื่อพิจารณาการเข้าร่วมกิจกรรม การประเมินนักเรียนจะได้รับผลเป็น "ผ" คือ ผ่าน และ "มผ" คือ ไม่ผ่าน
2. การประเมินผลตามคู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อได้รับขั้นยศ และเครื่องหมาย แสดงความสามารถทั้งนี้ผู้สอนจะต้องแจ้งเงื่อนไขการผ่านกิจกรรมทั้ง 2 ข้อให้นักเรียนได้ ทราบและแจ้งจุดประสงค์สำคัญที่นักเรียนจะต้องผ่านให้ได้ทราบ

การนิเทศและติดตามผล

การนิเทศ แปลว่า การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ หรือปรับปรุง ดังนั้น การนิเทศการจัดกิจกรรมนักเรียนน่าจะหมายถึงการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ หรือปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2532) กล่าวเกี่ยวกับการนิเทศไว้ ดังนี้

ลักษณะการนิเทศ

1. การนิเทศเป็นรายบุคคลต่อบุคคล
2. การนิเทศเป็นรายบุคคลต่อกลุ่ม
3. การนิเทศเป็นรายกลุ่มต่อกลุ่ม

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศ

วิธีการนิเทศ ประกอบด้วยกิจกรรมและเทคนิคนานาวิธี ผู้นิเทศสามารถเลือกนำมาใช้ในการจัดการนิเทศได้อย่างเหมาะสมโดยอาศัยข้อมูลประกอบการพิจารณา ดังนี้

1. การนิเทศที่จะจัดขึ้นนั้น มีวัตถุประสงค์หรือจุดหมายมุ่งเน้นให้เกิดอะไรแก่ผู้รับการนิเทศ
2. ผู้รับการนิเทศมีจำนวนมากน้อยเพียงใด เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่
3. ผู้รับการนิเทศมีพื้นฐานประสบการณ์อย่างไร มีมากน้อยแตกต่างกันหรือไม่
4. การเลือกวิธีการนิเทศ การกำหนดกิจกรรมหรือเทคนิคแต่ละประเภทที่จะนำมาใช้นั้นเหมาะสมกับเรื่องหรืองานที่จะให้การนิเทศหรือไม่เพียงใด

การเลือกวิธีการนิเทศเพื่อกำหนดเป็นกิจกรรมในการดำเนินงานนิเทศนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ระบุไว้ขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์ของโรงเรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือบุคลากรในโรงเรียน และอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบ ด้วยเหตุนี้ ผู้นิเทศจึง

จำเป็นต้องใช้ดุลพินิจในการเลือกสรรวิธีการมาใช้ในการจัดการนิเทศ เพื่อให้การนิเทศ เป็นไปอย่างเหมาะสมกับผู้รับการนิเทศ

การติดตามผล

จุดหมายสำคัญของการติดตามผล คือ เพื่อเป็นการติดตามดูแล และช่วยเหลือ สนับสนุนให้งานเป็นไปตามแผน หรือโครงการที่กำหนดไว้ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรค ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในช่วงของการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อ การประเมิน เพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการติดตามอาจกระทำโดย การรวบรวมเอกสาร สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ใช้แบบสำรวจ หรือแบบติดตามที่สร้างขึ้น ใช้แบบทดสอบ การออกคำสั่ง การออกหนังสือเวียน เป็นต้น (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์, 2532)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรัทัศน์ บุญโคตร (2527) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมนักเรียน ที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรม สามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ประเภทกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความ เป็นพลเมืองดีที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดคือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี และ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีนโยบายที่จะส่งเสริม มากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ส่งเสริมคุณลักษณะที่ดี ในทุก ๆ ด้าน มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ และรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ

สวัสดิ นิเทศวรวิทย์ (2527) ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากการจัดกิจกรรมนักเรียน ใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 6 พบว่า ลักษณะความเป็นพลเมือง ดีที่ได้จากกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ลักษณะ ความเป็นพลเมืองดีในด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการรักษาระเบียบ วินัย ด้านสติสัมปชัญญะ ด้านความละเอียด และความเกรงกลัวต่อการประพฤติดิน ด้าน ขยันหมั่นเพียร ด้านความประหยัด ด้านมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ด้านความกล้าหาญอดทน ด้านการใฝ่หาความรู้และความจริง ด้านการมีค่านิยมที่ถูกต้อง ด้านการประกอบอาชีพ สุจริต ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคต ด้านการ

ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้านการวางแผนในการทำงาน ด้านการมีสุขภาพจิตดี ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ด้านความสามัคคี ด้านมีความเสียสละ และเห็นแก่ส่วนรวม ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเป็นสุภาพชน ด้านความยุติธรรม ด้านความมีเหตุผล ด้านยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้จักปรับตัว ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการต่อต้านและไม่ลองสิ่งเสพติด ด้านรู้จักและสงวนรักษาสาธารณสมบัติ ด้านการเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี ด้านการตระหนัก ด้านการมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และด้านมีความภูมิใจในความเป็นไทย รวมลักษณะความเป็นพลเมืองดีทั้งหมด 36 ด้าน

สุชาดา โกรศุมิตร (2528) ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า โรงเรียนจำเป็นจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือ และครูผู้สอนเห็นว่า การเรียนวิชาลูกเสือควรให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบ นักเรียนส่วนมากมีความรู้ลึกอยากแต่งเครื่องแบบ การไม่แต่งเครื่องแบบจะมีผลทำให้การบรรยายหรือการสาธิตการทำความเคารพด้วยวิธีลูกเสือไม่ค่อยได้ผล ส่วนสื่อการเรียนการสอนของวิชาลูกเสือพบว่า ครูใช้ของจริงอยู่ในระดับมาก ในด้านการวัดผลประเมินผล พบว่านักเรียนมีความสนใจในการเรียนลูกเสือมาก วิชาลูกเสือมีส่วนช่วยลดปัญหาสังคมในปัจจุบันได้มาก

สุภัทรา ฤทธิบุตร (2525) ศึกษาปัญหาการสอนลูกเสือของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ผู้สอนลูกเสือ และไม่ได้ร่วมประชุมและวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือเท่าที่ควร ผู้สอนขาดความแม่นยำในหลักสูตรและเนื้อหา ทั้งยังไม่ได้ทำบันทึกการสอนล่วงหน้าทุกครั้งก่อนการสอน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ และยังไม่เห็นความสำคัญของกิจการลูกเสือเท่าที่ควร ผู้เรียนขาดระเบียบในการแต่งกาย งบประมาณไม่พอเพียง ขาดหน่วยกลางในการจัดทำอุปกรณ์ สถานที่ไม่พอกับจำนวนลูกเสือ และเวลาสอนน้อยเกินไป

วันชัย ทองเกิด (2530) ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ตัวประกอบของสมรรถภาพของผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของตนเอง ผู้บริหาร และลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่า ผู้บริหารเห็นว่าตัวประกอบที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะคดีต่อกิจการลูกเสือ

การเป็นผู้นำลูกเสือ ผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่เห็นว่า ตัวประกอบสำคัญที่สุดได้แก่
 การเป็นผู้นำลูกเสือ และทัศนคติต่อการฝึกอบรมลูกเสือ ส่วนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่เห็นว่า
 ตัวประกอบสำคัญคือ ความรู้ความเข้าใจและทักษะการบริหารงานในกองลูกเสือ

สิริ เกิดไพโรจน์ (2529) ทำการศึกษาการใช้หลักสูตรยุวกาชาดระดับ
 ประถมศึกษา พุทธศักราช 2528 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนยุวกาชาดส่วน
 ใหญ่มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรยุวกาชาดอยู่ในระดับค่อนข้างดี มีการเตรียมการก่อน
 การใช้หลักสูตรโดยจัดประชุมชี้แจงครูให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้หลักสูตรยุวกาชาด
 การจัดหาจัดทำสื่อการเรียนการสอน มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านอาคารสถานที่
 ได้รับความสะดวกในการใช้ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเชิญผู้ปกครอง และชุมชนมาร่วมใน
 การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการบริหารทางด้านวิชาการ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครู
 เข้ารับการฝึกอบรม มีการประชุมหารือเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน มีการส่งเสริม
 ให้ครูรู้จักใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติด้านการนิเทศอยู่ในระดับ
 ปานกลาง ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ การทำความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวทางที่หลักสูตร
 กำหนด การไม่ได้เข้ารับการอบรมการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน การขาดงบประมาณใน
 การจัดทำเอกสารหลักสูตรเพิ่มเติม การได้รับเอกสารหลักสูตรไม่ทันก่อนเปิดภาคเรียน
 ขาดงบประมาณในการส่งครูไปอบรมหลักสูตรต่าง ๆ

จากทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการจัด
 กิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ประกอบด้วย หลักสูตร
 กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่) หลักสูตรกิจกรรม
 ยุวกาชาด (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) หลักสูตรกิจกรรมผู้นำเพิ่มประโยชน์ ชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 1-3 (ผู้นำเพิ่มประโยชน์รุ่นกลาง) ซึ่งมีบุคลากรหลักในการจัดกิจกรรม ได้แก่
 ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดกิจกรรม และอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับ คือ ผู้กำกับ
 ลูกเสือ-เนตรนารี ครูผู้นำยุวกาชาดและหัวหน้าหมวดผู้นำเพิ่มประโยชน์ ส่วนขอบเขตใน
 การจัดประกอบด้วยเรื่อง การเตรียมการจัด การดำเนินการจัด และการประเมินผล